

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

De graui & breui exordio. Cap. XLVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

Fratres, inquit, orationem nostram accipite, quamuis minimam, & à dignitate procul remotam, sed tamen D. Deus iusto iudicio misericordiam expendere solet. Huiusmodi exordiū legimus etiā in oratione eiusdem, in plagam grandinis, quo vir ille admirabilis rogat patrem, qui aderat, ut ea doceat, quæ ad consolandos homines pertinent. Simili exordio, presente Episcopo, aut maioribus natu sacerdotibus, cum laude vti poterit Ecclesiasticus orator. Vt verecunda autem sint exordia, hæc requiruntur, ut de seipso nunquam, aut raro, & si necessitas cogat, parcissimè se laudans, loquatur. Nam cum semper in proprio cuiusque ore laus sordescat, in ore Christiani oratoris, omnem adimit fidem. Item ut in principio orationis, humilitatem præseferat. quamobrem dicet vocatum se à Deo, missum ad illud munus, non sponte tantam provinciam suscepisse. In vituperatione sui ipsius inest plerumque affectata quedam humilitas, quæ omnino est fugienda: Et quamuis S. Bernardus ita de seipso in exordio cuiusdam sermonis locutus sit. Vt autem à propheticis verbis incipiam; vobis mihi, non quidem sicut propheta, quia tacui, sed quia locutus sum: heu quot vana, quot falsa, quot turpia per hoc spurcissimum os vomnisse me recolo, in quo reuoluere diuina verba præsumo? vehementer timeo, nè iam iam audiam ad me dictum, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum in vanum? Non tamen ego crebro huiusmodi exordijs utendum duxerim

De graui & breui exordio.

Cap. XLVIII.

GR A V E debet esse proœmiū, præclara aliqua sententia illustratum, proprijs verbis, & minimè ociosis, ex-

sis exprimēs id, quod dicendum est, ita, vt nihil aliud studere videatur orator, nisi vt populus intelligat, qua de re sermonem sit habiturus, quale est illud apud Tertullianum, cū de habitu muliebri loqueretur, aut scriberet: Si tanta, inquit, in terris moraretur fides, quanta merces eius expectatur in caelis, nulla omninō vestrūm sorores dilectissimae, ex quo Deum viuū cognouisset, de sua, hoc est, de femina cōditione didicisset, latiorem habitum, nē dicam, gloriosorem appetisset. Breuia sint Ecclesiastici oratoris exordia, quia cū de auditorum salute agatur, satis parati sunt ad audiendum; et cū nihil sit dilucida breuitate iucundius, efficiet ea breuitate, vt ab omni vanitatis suspiciōe alienus iudicetur. quale est illud apud S. Chrysostomum de tremendo iudicij die: Vnusquisque vestrūm, fratres charissimi, suam ingressus conscientiam, et peccata sua reputans diligenter, à semetipso pœnas exigat, nē aliquandō cum orbe terrarū condemnetur. Longum tamen et pulcherrimum exordium legimus S. Gregorij Nazianzeni in priore oratione, quam scripsit in Iulianum apostatam, in quo maximē attentionem sibi comparat: Audite hoc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis terram. quod, quia ea oratio scripta potius, quā habita iudicatur, laudabile est, praesertim cū eò spectet, vt auditores ad agendas Deo gratias hortetur, atq; impellat. Aptissimum est illud S. Cypriani exordium in sermone. quem habuit de mortalitate, quam Dominus ad purgandum & corrigendum populum, cui ille praerarat, veluti instrumentū adhibuit. Beneuolos, attentos, & dociles facit auditores, eos modestē illis verbis laudans: Et si apud plurimos vestrū, fratres dilectissimi, mens solida est,

da est,

da est, & firma fides, & anima deuota, quæ ad præsentis mortalitatis copiã non mouetur, sed tanquàm petra fortis & stabilis, turbidos impetus mundi, & violentos seculi fluctus frangit potius ipsa, nec frangitur, nec probationibus conuincitur, sed probatur; tamen quia animaduerto in plebe quosdam, vel infirmitate animi, vel fidei paucitate, vel dulcedine secularis vitæ, vel sexûs mollitie, vel, quod maius est, veritatis errore, minus stare fortiter, nec pectoris sui diuinum atq; inuictum robur exercere; dissimulanda res non fuit, nec tacenda, quo minus, quantum mediocritas nostra potest, vigore pleno & sermone de Dominica lectione concepto, delicata mentis ignauia comprimatur; & qui homo Dei & Christi esse non cœpit, Deo & Christo dignus habeatur. Modesta illa laude beneuolentiam; distinctiõe auditorum, mortalitatem illam iniquo animo diuersis ex causis ferētium, docilitatem; cum dissimulandam non esse illam rem dicit, attentionem sibi conciliat.

De Exordio ex abrupto.

Cap. XLIX.

INTERDV M ex abrupto est exordiendum, vt fecit S. Ioānes Chrysoſtomus in sermone de decollatione S. Ioannis Baptiste, hoc modo: Heu me quid agã? vnde sermonis exordium sumã? quid dicam? nõ enim ego tantum in stupore mentis factus sum, sed, et omnes qui audierunt Euangelij vocem, & mirantur mecum vel Ioannis constantiam, vel Herodis leuitatem, vel impiarum mulierum feruidam dementiam: quid enim audiuius? Herodes, inquit, apprehensum Ioannem posuit in custodia; quamobrem? propter Herodiadem vxorem fratris sui.

De